

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA

MÁSODIK SEKCIÓ

X.Y. kontra MAGYARORSZÁG ÜGY

(43888/08. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2013. március 19.

Ezen ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdésében foglalt körülmények beálltával válik véglegessé. Szerkesztői változtatás alá eshet.

Az X.Y. kontra Magyarország ügyben

az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

Guido Raimondi, *Elnök*,

Peer Lorenzen,

Dragoljub Popović,

Sajó András,

Nebojša Vučinić,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, *bírák*

és Stanley Naismith, *Szekció Hivatalvezető*,

2013. február 19-i zárt ülésén lefolytatott tanácskozását követően az azon időpontban elfogadott alábbi ítéletet hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy, a Magyar Köztársaság ellen benyújtott kérelem (43888/08. sz.), melyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény („az Egyezmény”) 34. cikke alapján egy magyar állampolgár, X.Y. („a kérelmező”) 2008. szeptember 2-án terjesztett a Bíróság elé. A Szekció Elnöke helyt adott a kérelmező azon kérésének, hogy neve ne kerüljön nyilvánosságra (a Bíróság Eljárási Szabályzata, 47. szabály 3. bekezdés).

2. A kérelmezőt Kádár A. Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A magyar kormányt („a Kormány”) képviselője, Tallódi Z. képviselte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumból.

3. A kérelmező különösen az 5. cikk 1. bekezdése alapján panaszolta, hogy 2008. február 18.-március 11. közötti fogvatartása törvénytelen volt. Továbbá, véleménye szerint fogvatartásának teljes időtartama az 5. cikk 3. bekezdését megsértve ésszerűtlenül hosszú volt. Továbbá, az 5. cikk 4. bekezdése alapján panaszolta, hogy fogvatartásának megtámadásakor a „fegyveregyenlőség elvé”-t nem tartották tiszteletben, mivel nem biztosítottak számára hozzáférést a releváns nyomozati anyaghoz.

4. 2011. október 10-én a kérelem közlésre került a Kormány felé. Arról is döntés született, hogy a kérelem elfogadhatóságáról és érdeméről a Bíróság egyidejűleg határoz (29. cikk 1. bekezdés).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

5. A kérelmező 1976-ben született és Budapesten él.

6. 2007. november 15-én a kérelmezőt autólopás-sorozat gyanúja alapján őrizetbe vették. Az ügyészség ezt követően benyújtott, a kérelmező előzetes letartóztatásba helyezése iránti indítványa szökés, elrejtőzés és bűnismétlés veszélyére hivatkozott.

7. A védelem érvelése szerint nem állt fenn alapos gyanú arra vonatkozóan, hogy a kérelmező valóban bűncselekményt követett el. Továbbá, mivel a kérelmező – aki egy kiskorú gyermek édesapja, és aki rendszeres jövedelemmel rendelkezett, melyből szüleit is támogatta és jelzáloghitelt is törlesztett – rendezett életet élt Magyarországon, szökése és elrejtőzése valószínűtlen volt. Egy másik, ellene folytatott büntetőügyben minden tárgyaláson megjelent, és soha nem próbálta meghiúsítani az eljárást. Mivel a jelen ügyben már minden bizonyíték lefoglalásra került, nem volt valószínű, hogy a kérelmező érintkezésbe lép a tanúkkal vagy bűnismétlést követ el. Mindezek fényében a kérelmező előzetes letartóztatásba helyezése nem volt igazolt, s a letartóztatás helyett kevésbé kényszerítő jellegű intézkedést kellett volna alkalmazni – ha valamilyen intézkedés egyáltalán szükséges volt.

8. 2007. november 17-én a Pesti Központi Kerületi Bíróság lényegében az ügyészségi indítványban felhozott indokokat megismételve elrendelte a kérelmező előzetes letartóztatásba helyezését.

9. 2007. november 29-én a Fővárosi Bíróság elutasította a kérelmező fellebbezését. A bíróság meggyőződött arról, hogy alapos gyanú állt fenn a kérelmező ellen. A bíróság rámutatott arra, hogy az előzetes letartóztatásba helyezési eljárás során a bizonyítékok tényleges értékelésére nincs mód, mivel az a tárgyalást lefolytató bíróság jogkörének megsértését jelentené. A bíróság továbbá megállapította: az a tény, hogy a kérelmező külföldi ingatlan megvásárlására tett előkészületeket, elégséges volt a szökés és elrejtőzés veszélyének valószínűsítésére. Továbbá, mivel egy másik büntetőeljárás is folyamatban volt ellene, a bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező feltehetőleg bűnöző életmódot folytat, és bűnismétlésre hajlamos. A Fővárosi Bíróság azt is megállapította, hogy a bűncselekmény kérelmező általi elkövetését illetően „a védelem által hivatkozott ellentmondások az eljárás jelenlegi stádiumában a megalapozott gyanú teljes körű kizárására nem alkalmasak”.

10. A kérelmező előzetes letartóztatását a jogszabályban előírt időszakonként ismétlődően meghosszabbították. Ezen eljárásokban a védelem érvei és a bíróságok megállapításai jórészt ugyanazok maradtak. A kérelmező – szükség esetén óvadék ellenében történő – szabadlábra helyezés iránti kérelmei sikertelenek maradtak.

2007. december 18-án, 2008. február 8-án és 28-án, valamint március 28-án a kérelmező panaszt tett a hatóságoknál amiatt, hogy nem biztosítottak számára hozzáférést a fogvatartása alapjául szolgáló bizonyítékokhoz. Ezen

panaszok mindegyike elutasításra került, bár a bíróságok nem állapították meg, hogy a hozzáférés ténylegesen biztosítva volt.

Időközben, 2008. február 8-án a kérelmező pszichiátriai szakvéleményt nyújtott be, amely szerint tömegiszonyt és bezártságtól való félelmet is magában foglaló személyiségzavarban szenvedett, ami a fogvatartás következtében súlyosbodhatott.

Egy további szakvélemény 2008. március 16-án megállapította, hogy fogvatartása alatt a többi fogvatartott szexuálisan bántalmazta a kérelmezőt, ami súlyosbította pszichés labilitását.

11. Időközben, 2008. február 14-én egy újabb, 2008. február 17-ig érvényes meghosszabbító végzés került kibocsátásra. A kérelmezőt azonban nem helyezték szabadlábra 2008. február 17-én, mivel gépelési hiba folytán a fogvatartási intézmény nem 2008. február 17-ig, hanem 2008. május 17-ig történő fogvatartás elrendeléséről kapott értesítést. 2008. február 18-án az elsőfokú bíróság kijavította a február 14-i végzést. Fellebbezés nyomán 2008. március 11-én a Fővárosi Bíróság megváltoztatta ez utóbbi határozatot, megállapítva, hogy bár nyilvánvalóan gépelési hiba történt, az elsőfokú bíróság nem javíthatja ki a végzés rendelkező részét, és hogy a határozat megváltoztatást igényel, ami a Fővárosi Bíróság hatáskörébe tartozik. A Fővárosi Bíróság továbbá megismételte azt a megfontolást, hogy az előzetes letartóztatásba helyezéssel kapcsolatos eljárásban nincs mód a kérelmező ellen felhozott, alapos gyanúra okot adó bizonyítékok értékelésére.

2008. április 3-án a kérelmező szabadlábra helyezés iránti kérelmet nyújtott be. Ezt a Kerületi Bíróság elutasította. Fellebbezésében a kérelmező hangsúlyozta, hogy fogvatartást toleráló képessége meglévő pszichés problémái miatt csökkent mértékű. 2008. május 14-én a Fővárosi Bíróság elutasította a fellebbezést, mivel meggyőződött arról, hogy a kérelmező állapota a büntetés-végrehajtási egészségügyi rendszerben megfelelően kezelhető. További panasaiban a kérelmező ügyvédje hangsúlyozta, hogy a kérelmező erős gyógyszerelésre szorult, ami miatt nem lehetett őt érvényesen kihallgatni, s hogy az ebből fakadó helyzet ellentétes volt mind a kérelmező jogaival, mind pedig a nyomozás érdekeivel.

12. A kérelmező előzetes letartóztatása 2008. május 29-ig folytatódott. A védelem ismétlődően a kérelmező elleni alapos gyanú alapjául szolgáló konkrét elemek hiányára, valamint a kérelmező személyes körülményeire hivatkozott, amelyek a legcsekélyebb mértékben sem igazolták a kérelmező fogvatartásának fenntartását. A kérelmező szerint a bíróságok meglehetősen sztereotíp határozatokban utasították el ezeket az érveket.

13. 2008. május 29-én a Fővárosi Bíróság fogvatartás helyett a kérelmező házi őrizetbe helyezését rendelte el. A Fővárosi Bíróság megállapította, hogy a szökés és elrejtőzés veszélye oly mértékben csökkent, hogy a házi őrizet is elegendővé vált – különösen a kérelmező által fogvatartása alatt rabtársaitól elszenvedett szexuális bántalmazásra

figyelemmel. A Fővárosi Bíróság az eltelt időt, a kérelmező rendezett családi és személyes körülményeit, továbbá azt a tényt is figyelembe vette, hogy a kérelmező egészsége súlyosan megromlott.

14. 2008. június 26-án megszüntették a kérelmező házi őrizetét, és Budapest területére (majd 2009. január 21-től Pest megye vonatkozásában) lakhelyelhagyási tilalmat rendeltek el vele szemben. 2009. november 15-től a kérelmező személyi szabadságát érintő összes korlátozást megszüntették.

15. A kérelmező előterjesztette, hogy egy állítólagos tettestársát, Á.-t, 2007 októberében annak ellenére helyeztek óvadék ellenében szabadlábra, hogy korábban szökésben volt, nem rendelkezett legális jövedelemmel, illetve állással, és nem voltak kiskorú gyermekei; a kérelmező szerint pusztán azért, mert – ellentétben vele – Á. bevallotta azon bűncselekmény elkövetését, amellyel meggyanúsították.

16. A kérelmező és tíz terhelttársa ellen 2009. december 11-én vádirat került benyújtásra a Budai Központi Kerületi Bíróságon.

Az ügy tárgyalása még folyamatban van.

II. RELEVÁNS HAZAI JOG

17. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény kimondja:

211. §

„(3) Az ülésen az indítványozó az indítványt megalapozó bizonyítékokat írásban előterjeszti, vagy szóban előadja. A jelenlevőknek módot kell adni arra, hogy az indítványozó bizonyítékait - a 186. § keretei között - megismerjék. Ha az értesített nem jelent meg, de az észrevételét írásban benyújtotta, ezt a nyomozási bíróság ismerteti.”

186. §

„(1) Aki a nyomozási cselekményen jelen lehet, az arról készült jegyzőkönyvet nyomban megtekintheti.

(2) A gyanúsított, a védő és a sértett a nyomozás során is megtekintheti a szakvéleményt, az egyéb iratokat pedig akkor, ha az a nyomozás érdekeit nem sérti.

(3) A gyanúsított és a védő jogosult arra, hogy azokról az iratokról, amelyeket megtekinthet, másolatot kapjon.

(4) A sértett, illetőleg a tanú vallomását vagy egyébként személyi adatait tartalmazó, a nyomozás során keletkezett, illetőleg annak során beszerzett, benyújtott vagy csatolt iratról készült másolat nem tüntethetők fel a sértett, illetőleg a tanú személyi adatai. Nem adható másolat az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság határozatának tervezetéről. Nem adható másolat az ügyész és a nyomozó hatóság között a 165. §, valamint a 165/A. § alapján keletkezett iratokról, kivéve azt, amely az ügyésznek és a nyomozó hatóságnak az ügyvel kapcsolatos jogi álláspontját tartalmazza - ideértve

különösen a nyomozási cselekmény elvégzésére vonatkozó ügyészi utasítást tartalmazó iratot, feltéve, ha a megjelölt nyomozási cselekmény végrehajtásra került -, ha az nyomozási érdeket nem sért.”

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 1. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE A 2008. FEBRUÁR 18. – MÁRCIUS 11. KÖZÖTTI IDŐSZAK VONATKOZÁSÁBAN

18. A kérelmező panaszolta, hogy fenti időszakbeli fogvatartása az Egyezmény 5. cikkének 1. bekezdését megsértve törvénytelen volt. Az 5. cikk 1. bekezdésének releváns része kimondja:

„Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Szabadságától senkit sem lehet megfosztani, kivéve az alábbi esetekben és a törvényben meghatározott eljárás útján:

...

c) törvényes letartóztatás vagy őrizet-be vétel abból a célból, hogy e bűncselekmény elkövetése alapos gyanúja miatt az illetékes hatóság elé állítsák, vagy amikor ésszerű oknál fogva szükséges, hogy megakadályozzák bűncselekmény elkövetésében vagy annak elkövetése után a szökésben; ...”

A. Elfogadhatóság

19. A Kormány azzal érvelt, hogy a kérelmezőnek a Polgári Törvénykönyv 349. § alapján közigazgatási jogkörben okozott kár miatt kártérítési pert kellett volna indítania azon hatóságok ellen, amelyek a kifogásolt időszak vonatkozásában formai hibával rendelték el letartóztatását. A kérelmező ezt a jogellenes magatartás megtörténtét követően az elévülési időn belül bármikor megtehetette volna, s a polgári bíróság megállapíthatta volna a kérelmező letartóztatásának jogellenességét; a büntetőügy lezárása csak a vagyoni kártérítés megítéléséhez előfeltétel. Mivel a kérelmező ezt nem tette meg, elmulasztotta a hazai jogorvoslatok kimerítését.

20. Vagylagos érvként a Kormány előterjesztette, hogy mivel a büntetőeljárás még folyamatban van, nem lehet teljes bizonyossággal megítélni, hogy a kérelmező áldozatnak tekinthető-e az Egyezmény 34. cikkének céljaira, illetve hogy szenvedett-e bármilyen – a 35. cikk 3. bekezdésének b) pontja szerinti értelemben vett – jelentős hátrányt. Különösen, ha a kérelmezőt végül elítéli és szabadságvesztéssel sújtja a

bíróság, akkor a kifogásolt időszak a büntetésbe beszámításra kerül, ilyen módon a jogsérelem orvoslásra kerül. Egyébként pedig valószínű, hogy egy – a fent hivatkozott – közigazgatási jogkörben okozott kár miatti perben a kérelmező pénzübeli kártérítésben részesült volna. Ez utóbbi összefüggésben a Kormány olyan hazai ítéletek kivonatait nyújtotta be, amelyekben különböző, meg nem határozott időtartamú jogellenes fogvatartást szenvedett személyek számára a bíróságok 700 és 1.400 euró közötti összegeket ítélték meg kárpótlásként.

21. A kérelmező előterjesztette, hogy a hatóságok jogellenes aktus miatti kártérítési felelőssége a jogszabály alapján az aktus megtörténtétől, azaz legkésőbb 2009. március 11-től számított 5 éven belül elévül. A hazai joggyakorlat szerint azonban ilyen igényt a büntetőeljárás lezárása előtt nem lehet sikerrel érvényesíteni. Ha a büntetőügy túllépi az öt éves polgári jogi elévülési időt (ami az adott körülmények között nagyon valószínű), akkor kártérítési per már nem indítható. Ezért ez a jogi út nem tekinthető az adott körülmények között kimerítendő hatékony jogorvoslatnak. A Kormány áldozat státusz hiányával kapcsolatos érvét illetően a kérelmező úgy érvelt: az a tény, hogy az eljárás még folyamatban van, nem befolyásolja azt, hogy a kérelmező jogellenes szabadságtól megfosztást szenvedett.

22. A Bíróság emlékeztet arra, hogy a hazai jogorvoslatok kimerítését előíró szabály célja annak lehetővé tétele a szerződő államok számára, hogy az általuk állítólagosan elkövetett jogsértések Bíróság elé terjesztését megelőzően – rendszerint a bíróságokon keresztül – megelőzzék, illetve helyrehozzák ezen jogsértéseket. Ezt a szabályt „bizonyos fokú rugalmassággal és túlzott formalizmus nélkül” kell alkalmazni; a későbbiekben Strasbourg elé vinni kívánt panaszok tekintetében elegendő, hogy „legalább lényegüket illetően, s a hazai jogban lefektetett formális követelményeknek és határidőknek megfelelően” hazai bíróságok előtt felvetésre kerüljenek (ld. *Fressoz and Roire v. France* [GC], no. 29183/95, § 37, ECHR 1999-I). A Bíróság megismétli: az Egyezmény 35. cikke csak azon jogorvoslatok kimerítését kívánja meg, amelyek az állított jogsértésekkel kapcsolatosak, s ugyanakkor rendelkezésre állnak és elegendők. Az ilyen jogorvoslatok létezésének kellően biztosnak kell lennie, nemcsak elméletileg, hanem a gyakorlatban is – enélkül a jogorvoslat nélkülözi a megkívánt hozzáférhetőséget és hatékonyságot; az alperes államnak kell bizonyítania, hogy a jogorvoslat megfelel ezen különböző feltételeknek (ld. többek között *Dalia v. France*, 19 February 1998, § 38, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I).

23. A jelen ügyben a Bíróság utal a Kormány azon felvetésére, miszerint a kérelmezőnek lehetősége lett volna közigazgatási jogkörben okozott kár miatti pert indítani.

A Bíróság azonban észrevételezi: a felek egyetértettek abban (ld. fenti 20. és 21. bekezdés), hogy ilyen per a siker ésszerű kilátásával csak a kérelmező ellen folytatott büntetőeljárás lezárulását követően indítható –

amely eljárás jelenleg az elsőfokú bíróság előtt folyamatban van.

Továbbá, a Bíróság nincs meggyőződve arról, hogy egy ilyen perben meg lehetne állapítani a kérelmező kifogásolt időszakbeli fogvatartásának formális törvénytelenységét – amit a kérelmező fogvatartásának fenntartásához vezető eljárást vizsgáló bíróságok sem állapítottak meg.

Végül, a Bíróság utal a Kormány azon előterjesztésére is, miszerint egy ilyen per a büntetőeljárás kimenetelétől függően a szabálytalan időszaknak a kérelmezőre esetlegesen kiszabott szabadságvesztés időtartamába történő beszámítását (ami a Bíróság szerint nem tükrözi azt a tényt, hogy ez az időszak jogellenes volt, hiszen főszabályként ilyen beszámításra az előzetes letartóztatásban töltött idő, nem pedig a jogellenes szabadságtól megfosztás miatt kerül sor), vagy a hatóságok jogellenes magatartása miatti pénzbeli kártérítés megítélését eredményezheti.

Ez utóbbi aspektust illetően a Bíróság emlékeztet arra: az a tény, hogy valamely hazai követelés érvényesítése a Bíróság által hasonló ügyekben megítélt összegeknél alacsonyabb összeg megítélését eredményezi, önmagában nem fosztja meg hatékonyságától a jogorvoslatot (ld. *Cocchiarella v. Italy* [GC], no. 64886/01, § 80, ECHR 2006-V).

A jelen ügyben azonban a Bíróság nincs abban a helyzetben, hogy megítélje a Kormány által hivatkozott eljárásban megszerezhető kártérítési összeg 41. cikkel kapcsolatos esetjognak való megfelelését (ld. különösen *Kovács Ferencné kontra Magyarország*, 19325/09. sz., 24. bek., 2011. december 20.; *Somogyi kontra Magyarország*, 5770/05. sz., 37. bek., 2011. január 11.; és *Gajcsi kontra Magyarország*, 34503/03. sz., 30. bek., 2006. október 3.), mivel az előterjesztett információkból nem állapítható meg, hogy a Kormány által példaként felhozott esetekben megítélt egyes kártérítési összegek pontosan milyen időszakokhoz tartoznak.

24. A Bíróság számára a fenti megfontolások együttes hatása az, hogy a Kormány által javasolt jogorvoslat nem tekinthető „rendelkezésre álló és elegendő” jogorvoslatnak, különösen arra figyelemmel, hogy a 2009 óta első fokon zajló büntetőeljárás kimenetelétől függ – ami miatt a Bíróság szemében ez a jogi út nem több egy távoli lehetőségnél, melynek megítélése csak spekulatív lehet.

Ebből következően a panasz nem utasítható el a hazai jogorvoslatok kimerítésének hiánya miatt.

25. Továbbá, a Kormánynak a panasz idő előttiségével kapcsolatos vagylagos védekezését illetően a Bíróság úgy véli, hogy mivel a közigazgatási jogkörben okozott kár miatti kereset az adott körülmények között nem bizonyult kimerítendő jogorvoslatnak, az a tény, hogy a kérelmező elleni büntetőeljárás még folyamatban van, irrelevánssá válik, mivel egy ilyen kereset vonatkozásában ez a körülmény csak a siker kilátásának megítélésében játszott volna szerepet. Ebből következően ezen az alapon, az áldozat státusz hiánya, illetve a kérelmező által elszenvedett „jelentős hátrány” hiánya miatt a panasz nem utasítható el.

Továbbá, a Bíróság meggyőződött arról, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének a) pontja szerinti értelemben. Továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

26. A kérelmező panaszolta, hogy 2008. február 18.- március 11. közötti fogvatartása formálisan jogellenes volt. A Kormány nem vitatta az állítást.

27. A Bíróság megismétli, hogy az 5. cikk 1. bekezdésében foglalt „törvényes”, illetve „törvényben meghatározott eljárás útján” kifejezések a nemzeti jogra utalnak vissza, s a nemzeti jog anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak való megfelelés követelményét írják elő. Míg a hazai jog értelmezése és alkalmazása rendszerint elsődlegesen a nemzeti hatóságokra, nevezetesen a bíróságokra tartozik, ez másképpen van olyan esetekben, ahol – mint az 5. cikk 1. bekezdése esetén is – a nemzeti jognak való meg nem felelés az Egyezmény megsértésével jár. Ilyen esetekben a Bíróság bizonyos mértékű felülvizsgálati jogkört gyakorolhat és gyakorol azt illetően, hogy a nemzeti jogot tiszteletben tartották-e (ld. *Baranowski v. Poland*, no. 28358/95, § 50, ECHR 2000-III). Továbbá, a szabadságtól megfosztást nem csupán a nemzeti jog anyagi jogi és eljárásjogi szabályainak megfelelően kell fogantatni, hanem a megfosztásnak az 5. cikk céljával, nevezetesen az egyén önkénnyel szembeni védelemben részesítésével is összhangban kell állnia (ld. többek között, *Chahal v. the United Kingdom*, 15 November 1996, § 118, *Reports* 1996-V).

28. A jelen ügyben a Bíróság megjegyzi: 2008. március 11-én a Fővárosi Bíróság (ld. fenti 11. bekezdés) rámutatott arra, hogy a Kerületi Bíróság túllépte a hatáskörét, amikor a kérelmező letartóztatását 2008. február 18-ig meghosszabbította. Ezért a Bíróság kénytelen azt a következtetést levonni, hogy a kérelmező ezen időpontok közötti fogvatartása nem rendelkezett joggalappal a nemzeti jogban.

29. A fenti megfontolások elegendőek a Bíróság számára azon következtetés levonására, hogy az Egyezmény 5. cikkének 1. bekezdését megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 3. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

30. A kérelmező panaszolta, hogy előzetes letartóztatásának időtartama az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértve nem volt igazolt. Az 5. cikk 3. bekezdése kimondja.

„E Cikk 1. c) bekezdésének rendelkezésével összhangban letartóztatott vagy őrizetbe vett minden ... személynek joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték. A szabadlábra

helyezés olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést.”

A Kormány vitatta az állítást.

A. Elfogadhatóság

31. A Bíróság megjegyzi, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének a) pontja szerinti értelemben. Továbbá megjegyzi, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

32. A kérelmező azzal érvelt, hogy az előzetes letartóztatásba helyezés általános feltételét, a bűncselekmény elkövetésére vonatkozó „alapos gyanú” fennállását a letartóztatást elrendelő másodfokú bíróság ellentmondásosnak találta (ld. fenti 9. bekezdés). Ezért letartóztatása – mint olyan – nem volt igazolt.

33. A Kormány azzal érvelt, hogy a Fővárosi Bíróság nem állapította meg a kérelmező elleni bizonyítékok ellentmondásos voltát. Mindenesetre a nyomozás ezen korai szakaszában ebben a vonatkozásban bizonyosság nem volt lehetséges, és nem is volt szükséges.

34. A kérelmező továbbá fenntartotta, hogy a letartóztatását meghosszabbító határozatok nem voltak egyéniesítettek, nem vették figyelembe személyes körülményeit, nem valószínűsítették a szökés és elrejtőzés, az összejátszás és a bűnismétlés veszélyét, és nem került bennük megfontolásra kevésbé szigorú intézkedések alkalmazásának a lehetősége. A védelem érvei jórészt válasz nélkül maradtak (ld. fenti 7. bekezdés).

35. Válaszul a Kormány előterjesztette, hogy a kérelmező személyes körülményei egyéniesített módon, megfelelően figyelembe vételre kerültek, s az időmúlással párhuzamosan egyre nagyobb súlyt kaptak; valójában e megfontolások eredményezték a kérelmező előzetes letartóztatásának megszüntetését (ld. fenti 13. bekezdés). A bíróságok a kevésbé szigorú intézkedések alkalmazásának lehetőségét sem hagyták figyelmen kívül, bár igaz, hogy a kérelmező óvadék ellenében történő szabadlábra helyezésére nem volt lehetőség, mivel befolyásolhatta volna a nyomozást.

36. A Bíróság esetjoga szerint a fogvatartás tartamának ésszerű volta nem ítéltető meg absztrakt módon. Azt a kérdést, hogy a vádlott letartóztatásának fenntartása ésszerű-e, minden esetben az ügy sajátos vonásai alapján kell megítélni. Elhúzódó fogvatartás valamely ügyben csak akkor lehet igazolt, ha a közérdek valódi követelményének olyan specifikus jelei állnak fenn, amelyek – az ártatlanság védelme ellenére – nagyobb súllyal esnek latba, mint az egyéni szabadság tiszteletben tartására vonatkozó szabály.

Elsődlegesen a nemzeti bírói hatóságokra tartozik annak biztosítása, hogy egy adott ügyben a vádlott előzetes letartóztatása ne lépje túl az ésszerű időtartamot. Ennek érdekében a hatóságoknak meg kell vizsgálniuk mindazon tényeket, amelyek – az ártatlanság véelme elvének kellő figyelembe vétele mellett – az egyéni szabadság tiszteletben tartására vonatkozó szabálytól való eltérést igazoló közérdek valódi követelményének fennállása mellett vagy ellen szólnak, és ezeket a tényeket bele kell foglalniuk a szabadlábra helyezés iránti kérelmek tárgyában hozott határozataikba. A Bíróságnak alapvetően az e határozatokban felhozott indokok, valamint a kérelmező fellebbezéseiben előadott valódi tények alapján kell eldöntenie, hogy az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették-e.

Az arra vonatkozó alapos gyanú fennállása, hogy a fogvatartott bűncselekményt követett el, a meghosszabbított őrizetben tartás törvényességének elengedhetetlen, de bizonyos időn túl már nem elegendő feltétele. Ilyen esetekben a Bíróságnak már azt kell megállapítania, hogy a bírói hatóságok által felhozott egyéb indokok továbbra is igazolták-e a szabadságtól megfosztást. Ha ezek az indokok „relevánsak” és „elegendők” voltak, akkor a Bíróságnak arról is meg kell bizonyosodnia, hogy az eljárás lefolytatása során a nemzeti hatóságok „különös gondosság”-gal jártak-e el (ld. többek között *Szepesi kontra Magyarország*, 7983/06. sz., 23-25. bek., 2010. december 21).

37. A jelen ügy körülményeit illetően a Bíróság utal a felek „alapos gyanú” fennállásával kapcsolatos, eltérő álláspontjára. A Bíróság a maga részéről semmilyen arra utaló jelet nem talált az ügyiratokban, hogy a hazai hatóságok önkényesen jártak volna el a kérelmező autólopás-sorozatban való érintettségét illetően fennálló alapos gyanú megállapításakor. Ezzel kapcsolatosan a Bíróság osztja a Kormány azon álláspontját, hogy az eljárás e korai szakaszában az „alapos gyanú” nem lehet azonos azzal a bizonyossággal, ami később az elítéléshez szükséges.

38. A Bíróság továbbá észrevételezi: a felek között vita volt azt illetően, hogy a bírói hatóságok által a kérelmező fogvatartásának fenntartására felhozott indokok „relevánsak” és „elegendők” voltak-e – különösen a fogvatartott, valamint az ügy egyedi körülményei tekintetében megkívánt egyéniesített értékelés fényében (ld. az 5. cikk 1. bekezdésével összefüggésben *Darvas kontra Magyarország*, 19547/07. sz., 27-29. bek., 2011. január 11.).

39. A Bíróság úgy véli: a felhozott indokok az alábbi okok miatt még akkor sem tekinthetők „elegendő”-nek, ha „releváns” voltak feltételezésre kerül.

40. A Bíróság megjegyzi: az 5. cikk 3. bekezdése nem olvasható úgy, mint ami a fogvatartott egészségi állapotára figyelemmel a fogvatartott szabadlábra helyezésére kötelezi a nemzeti hatóságokat. Azt a kérdést, hogy valamely fogva tartott személy állapota összeegyeztethető-e a fogvatartás

fenntartásával, elsődlegesen a hazai bíróságoknak kell elbírálniuk, akik – amint azt a Bíróság az Egyezmény 3. cikkével összefüggésben megállapította – főszabályként nem kötelesek a fogvatartottat egészségügyi indokok alapján szabadlábra helyezni vagy civil kórházban elhelyezni annak érdekében, hogy meghatározott típusú kezelésben részesülhessen.

Másrészt, a Bíróság észrevételezi, hogy az 5. cikk 3. bekezdése alapján valamely személy szabadlábra helyezéséről vagy fogvatartásáról történő határozat meghozatalakor a hatóságok kötelesek megfontolni a személy bíróság előtti megjelenését biztosító alternatív intézkedéseket. Valójában ez a cikk nemcsak azt a jogot biztosítja a vádlott számára, hogy „ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében, vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték”, hanem azt is kimondja, hogy „a szabadlábra helyezés olyan feltételekhez köthető, melyek biztosítják a tárgyaláson való megjelenést.” Ez a rendelkezés nem biztosít választási lehetőséget a bírói hatóságok számára arra, hogy a vádlott ügyében vagy tárgyalást tartsanak, vagy – garanciáktól függően – szabadlábra helyezték a vádlottat. Az elítélésig a vádlottat ártatlannak kell vélelmezni, s az 5. cikk 3. bekezdésének célja lényegében az, hogy megkövetelje a vádlott ideiglenes szabadlábra helyezését, ha a fogvatartás fenntartása már nem ésszerű (ld. *Jablonski v. Poland*, no. 33492/96, §§ 82-83, 21 December 2000).

41. A jelen ügyben a Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező előzetes letartóztatásának hat hónap és tizenegy napos tartama alatt a bíróságok nem fontolták meg érdemben a kevésbé korlátozó kényszerintézkedések – például óvadék vagy házi őrizet – alkalmazásának lehetőségét. Ezt a Bíróság különösen zavarónak érzi annak fényében, hogy a hatóságok legkésőbb 2008. február 8-tól – amikor ilyen tartalmú szakvélemény került benyújtásra – tisztában voltak a kérelmező pszichés problémáival. A kérelmező letartóztatása azonban további négy hónapig fennmaradt, tekintet nélkül arra, hogy a kérelmező időközben szexuális támadás áldozatává vált, ami mentális állapotát csak súlyosbította (ld. fenti 10-13. bekezdés).

A Bíróság szerint a hazai hatóságok sajnálatos módon nem vették figyelembe azt a tényt, hogy az idő múlásával és a kérelmező romló egészségére figyelemmel egyre nyilvánvalóbbá vált: a kérelmező fogvatartása már nem szolgálja az ésszerű időn belül történő bíróság elé állítás célját (ld. fent hivatkozott *Jablonski*, 84. bek.). A jelen körülmények között a Bíróságnak az a véleménye, hogy a kérelmező meghosszabbított fogvatartása nem tekinthető „szükségesnek” az eljárás megfelelő lefolytatásának biztosítása szempontjából.

42. A Bíróság arra a következtetésre jut, hogy a bíróságok által határozataikban felhozott indokok nem voltak elegendők a kérelmező szóban forgó időszakbeli fogvatartásának igazolására.

Ezért az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették.

III. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 4. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

43. A kérelmező panaszolta, hogy letartóztatásának megtámadásakor megsértették a „fegyveregyenlőség” elvét, mivel nem biztosítottak számára hozzáférést a releváns nyomozati iratokhoz. A kérelmező az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdésére támaszkodott, amely kimondja:

„Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

44. A Kormány vitatta az állítást.

A. Elfogadhatóság

45. A Kormány előterjesztette, hogy a kérelmezőnek polgári bíróság előtt kártérítési pert kellett volna indítania azt állítva, hogy az ügyészség által benyújtott iratokhoz való hozzáférést megtagadó bírói hatóságok kárt okoztak neki. Mivel ezt nem tette meg, elmulasztotta a hazai jogorvoslatok kimerítését.

46. A kérelmező előterjesztette, hogy a szóban forgó időszakban – azaz a Bíróság által a *Nikolova v. Bulgaria* [GC] (no. 31195/96, ECHR 1999-II) ügyben kifejtett elvekre alapozott 166/2011. (XII.20.) AB számú alkotmánybírósági határozat meghozatala előtt – a hazai jogrendszerben nem volt egyértelmű, hogy az előzetes letartóztatásba helyezett gyanúsítottak joga van-e a letartóztatásba helyezése alapjául szolgáló iratok megismerésére. Ezért az ezen jog állítólagos megsértésére alapított kártérítési kereset csekély sikerrel kecsegtetett. Egyébként pedig a bírói hatóságok kártérítési felelőssége csak abban az esetben volt megállapítható, ha általuk szándékosan elkövetett eljárásjogi hiba került bizonyításra. Egy ilyen kereset megindításának a nehézségére figyelemmel az adott körülmények között ezt nem lehetett hatékony jogorvoslatnak tekinteni.

47. A Bíróság úgy véli, hogy a felek által a polgári per adott körülmények közötti hatékonyságával kapcsolatosan előterjesztett érveket illetően nem kell alapos vizsgálatot lefolytatni, mivel a Kormány nem terjesztett elő arra vonatkozó bizonyítékot, hogy hasonló ügyekben az ilyen kereset hatékonyan bizonyult, ezért az adott körülmények között kimerítendő jogorvoslatnak minősült. Ebből következően ez a panasz nem utasítható el a hazai jogorvoslatok kimerítésének elmulasztása miatt. A Bíróság továbbá úgy véli, hogy a panasz nem nyilvánvalóan alaptalan az Egyezmény 35. cikke 3. bekezdésének a) pontja szerinti értelemben. Megjegyzi továbbá, hogy semmilyen más alapon sem elfogadhatatlan. Ezért elfogadhatóvá kell nyilvánítani.

B. Érdem

48. A Kormány előterjesztette, hogy a hazai jogszabályok szerint a nyomozati szakban az iratokhoz való hozzáférés a bizonyítékok azon elemeire korlátozódik, amelyek az előzetes letartóztatás elrendelése és fenntartása szempontjából relevánsak. E bizonyítékelemek kiválasztása az ügyész mérlegelési jogkörébe tartozik. A Kormány fontosnak tartotta ezzel összefüggésben annak hangsúlyozását, hogy a letartóztatásba helyezésről döntő bíró is ezeket a bizonyítékokat kapta meg, ezek alapján hozta meg döntését. A büntetőeljárásról szóló törvény tervezett módosítása kapcsán 166/2011. (XII.20.) AB számú döntésében az Alkotmánybíróság – a Bíróság fent hivatkozott *Nikolova-ügyben* hozott döntésével összhangban – megállapította, hogy a meglévő szabályok kielégítették a „fegyveregyenlőség” elve által támasztott követelményeket. Mivel a kérelmező nem indított polgári pert (ld. fenti 45. bekezdés), a Kormány nem tudott állást foglalni abban a kérdésben, hogy a kérelmező számára ténylegesen biztosított hozzáférés megfelelt-e azon követelményeknek.

49. A kérelmező előterjesztette, hogy ügyében a hatóságok nem biztosítottak számára megfelelő hozzáférést az előzetes letartóztatása alapjául szolgáló bizonyítékokhoz. Ha ilyen hozzáférés biztosítva lett volna, akkor annak nyoma lenne az ügyiratokban. A Kormány azonban nem bizonyította, hogy ez lenne a helyzet. Továbbá, ha gyakorolhatta volna az iratokhoz való hozzáféréshez való jogát, akkor részéről szükségtelen lett volna emiatt panaszt tenni. Több alkalommal nyújtott be ilyen panaszt, azonban sikertelenül (ld. fenti 10. bekezdés).

50. A Bíróság emlékeztet arra, hogy az őrizetbe vett vagy letartóztatásba helyezett személyeknek joguk van a szabadságtól megfosztásuk – Egyezmény szerinti értelemben vett – „törvényesség”-éhez nélkülözhetetlen eljárásjogi és anyagi jogi feltételekre kiterjedő felülvizsgálathoz. Ez azt jelenti, hogy az illetékes bíróságnak „nem csupán [a hazai jogban] előírt eljárásjogi követelményeknek való megfelelést, hanem az őrizetbe vétel alapjául szolgáló gyanú alaposságát, valamint az őrizetbe vétellel és az azt követő letartóztatásba helyezéssel elérni kívánt cél törvényességét” is vizsgálnia kell.

A letartóztatásba helyezés ellen benyújtott fellebbezéseket elbíráló bíróságoknak a bírósági eljárásokban foglalt garanciákat kell biztosítaniuk. Az eljárásnak kontradiktóriusnak kell lennie, és minden esetben biztosítania kell a felek, azaz az ügyész és a terhelt közötti „fegyveregyenlőséget”. A fegyveregyenlőség nem biztosított abban az esetben, ha a védőügyvédtől megtagadják a hozzáférést a nyomozati anyag azon irataihoz, amelyek az ügyfél előzetes letartóztatása szükségességének hatékony megtámadásához alapvető fontosságúak. Olyan személy esetében, akinek fogvatartása az 5. cikk 1. bekezdése c) pontjának hatálya alá esik, tárgyalás tartása kötelező (ld. többek között a fent hivatkozott *Nikolova* ügyet, § 58). A bizonyítékok

bemutatásának kellő időben kell megtörténnie, a terhelt bíróság előtti első megjelenését megelőzően kell hozzáférést biztosítani a terhelt számára az ügyirat releváns elemeihez (ld. *Lamy v. Belgium*, 30 March 1989, § 29, Series A no. 151).

51. A jelen ügyben a Bíróság utal a Kormány azon előterjesztésére, miszerint a vitatott kérdés tisztázását lehetővé tevő polgári per hiányában a Kormány nincs abban a helyzetben, hogy véleményt tudjon formálni az előzetes letartóztatás fenntartása tárgyában a kérelmező számára nyújtott tájékoztatás megfelelő voltáról. Ebben az összefüggésben a Bíróság utal fenti megállapítására (ld. fenti 47. bekezdés), amely szerint a polgári perindítás hiányát az adott körülmények között irrelevánsnak kell tekinteni.

Továbbá, a Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmező mind a hazai hatóságok, mind a Bíróság előtt következetesen állította: nem biztosítottak számára hozzáférést az ügyirat releváns elemeihez; ezzel kapcsolatos panaszait a hazai hatóságok elutasították, de nem cáfolták a hozzáférés megtagadásával kapcsolatos állítását (ld. fenti 10. bekezdés). A Bíróság azt is megjegyzi (ld. fenti 17. bekezdés), hogy a büntetőeljárásról szóló törvény biztosítja az iratokhoz való hozzáférést, kivéve, ha az a nyomozás érdekeit veszélyezteti.

Az ügyiratokban és a felek beadványaiban azonban nincs jele annak, hogy a kérelmező ténylegesen gyakorolhatta ezt a jogát (vö. *Lamy v. Belgium*, loc. cit.; *Lietzow v. Germany*, no. 24479/94, § 47, ECHR 2001-I; *Svipsta v. Latvia*, no. 66820/01, § 138, ECHR 2006-III (kivonatok)).

52. Ezen körülmények között a Bíróság kénytelen azt a következtetést levonni, hogy a Kormány nem terjesztett elő bizonyítékot a szükséges hozzáférés kérelmező számára történt tényleges biztosítását illetően, holott ebben a vonatkozásban a bizonyítási teher a Kormányra hárult.

Ebből következően a jelen ügyben a „fegyveregyenlőség” elve nem tekinthető olyannak, mint amit tiszteletben tartottak.

Következésképpen az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdését megsértették.

IV. AZ EGYEZMÉNY EGYÉB ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSEI

53. Végül a kérelmező azt is panaszolta, hogy a 2008. február 18.-március 11. közötti időszak kérdésétől függetlenül előzetes letartóztatása teljes egészében igazolatlan volt.

A Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmező ellen több rendbeli autólópás miatt indult büntetőeljárás, és hogy előzetes letartóztatásba helyezése az ezzel kapcsolatosan felmerült ésszerű gyanú alapján került elrendelésre. Ebből következően az intézkedés az 5. cikk 1. bekezdésének c) pontja alkalmazásában igazoltnak tekinthető.

Végül, a kérelmező azt is panaszolta: az a tény, hogy a nálánál sokkal komolyabb előélettel rendelkező állítólagos tettestársát – vele szemben – óvadék ellenében szabadlábra helyezték, az 5. cikkel együtt olvasott 14. cikket sértő megkülönböztetésnek minősült, amire azért került sor, mert ő nem vallotta be a terhére rótt bűncselekményt.

A Bíróság úgy véli, hogy ez a panasz nem valószínűsíthető.

Ebből következően ezek a panaszok nyilvánvalóan alaptalanok a 35. cikk 3. bekezdésének a) pontja szerinti értelemben, s az Egyezmény 35. cikkének 4. bekezdése alapján el kell ezeket utasítani.

V. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

54. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

55. A kérelmező 10.344 euró vagyoni kártérítést követelt. Ez az összeg megfelel a fogvatartása alatt kiesett jövedelmeknek. A kérelmező továbbá 20.000 euró nem vagyoni kártérítést követelt.

56. A Kormány vitatta az igényeket.

57. A Bíróság méltányossági alapon az összes címen felmerült kár tekintetében 18.000 euró megítélését tartja megfelelőnek.

B. Költségek és kiadások

58. A kérelmező további 5.800 eurót követelt a Bíróság előtt felmerült költségek és kiadások megtérítésére. Ez az összeg megfelel a kérelmező ügyvédje által kiszámlázandó, 131 eurós óradíjjal számított 43 órányi jogi munka díjának, valamint 167 euró adminisztratív költségnek.

59. A Kormány vitatta az igényt.

60. A Bíróság esetjoga szerint a kérelmező csak annyiban jogosult költségei és kiadásai megtérítésére, amennyiben bizonyítja, hogy e költségek ténylegesen és szükségszerűen merültek fel, s összegüket tekintve ésszerűek. A jelen ügyben – a birtokában lévő információkra és a fenti kritériumokra figyelemmel – a Bíróság az összes költség tekintetében 4.500 euró megítélését tartja ésszerűnek.

C. Késedelmi kamat

61. A Bíróság úgy találja megfelelőnek, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális hitelkamatán kell alapulnia, s ahhoz további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. A (2008. február 18.-március 11. közötti időszak tekintetében) az 5. cikk 1. bekezdése, valamint az 5. cikk 3. bekezdése és az 5. cikk 4. bekezdése alapján tett panaszokat elfogadhatóvá, a kérelem többi részét elfogadhatatlanná *nyilvánítja*;
2. *Megállapítja*, hogy a 2008. február 18.-március 11. közötti időszak tekintetében az 5. cikk 1. bekezdését megsértették;
3. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdését megsértették;
4. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. cikkének 4. bekezdését megsértették;
5. *Megállapítja*
 - (a) hogy az alperes államnak attól az időponttól számított három hónapon belül, amikor az ítélet az Egyezmény 44. cikkének 2. bekezdése szerint véglegessé válik, az alábbi összegeket kell kifizetnie a kérelmező számára nemzeti valutában, a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával:
 - (i) vagyoni és nem vagyoni kár tekintetében 18.000 (tizennyolcezer) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;
 - (ii) költségek és kiadások tekintetében 4.500 (négyezer-ötszáz) eurót, továbbá az ezen összeget terhelő adók összegét;
 - (b) hogy a fent említett három hónap lejártát követően a teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó mértékű kamatot kell fizetni a fenti összeg után;
6. A kérelmező igazságos elégtétellel kapcsolatos további igényeit *elutasítja*.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2013. március 19-én, a Bíróság Eljárási Szabályzata 77. szabálya 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

Stanley Naismith
Hivatalvezető

Guido Raimondi
Elnök